

דף קעד.

עין משפט א.

ח"מ סימן קכט פעיף יז.יה

זו כ"א. איזהו ערב ואיזהו קבלן ^ר. אמר לו תן לו ואני אתן לך ^ש הוא ערב קבלן, ואם הוא לאחר מתן מעות יאמר מה שנתת לפלוני אני נותן לך וקונים ^ה מידו.

יח כ"ב. אמר לו הלוהו ואני ערב, או הלוהו ואני פורע, או ואני חייב או ואני נותן, או הלוהו ואני קבלן. וכן תן לו ואני ערב או תן לו ואני פורע ^א, תן לו ואני חייב ליתן לך, ואפי' אמר לו תן לו ואני קבלן כולם לשון ערבות הם ^ב.

* וי"א דאם אמר תן לו ואני קבלן הוי ערב קבלן ^ג, וכן נראה להורות.

* שטר שכתוב בו ופלוני קבלן, הוי ערב קבלן ^ד דודאי בלשון המועיל קאמר.

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן קכט פעיף יט

יט כ"ג. אם לקח הקבלן המעות מיד המלוה ונתנם ליד הלוה אין למלוה על הלוה כלום ^ה, ואין יכול לתבוע אלא את הקבלן מאחר שנשא

ר. פלוגתא דאמוראי בבתרא קע"ד ע"א ופסק הרי"ף כרבא, וכ"כ הרא"ש והרמב"ם בפכ"ה ממלוה הלכה ה'.

ש. כיון שבאותה לשון שאמר לו אני אתן לך ותן לו, הו"ל כאילו נתנו לו בשליחותו, וכאילו קיבלו הערב מיד המלוה ונתנו ליד הלוה מרשב"ם שם. סמ"ע ס"ק ל"ח.

ת. כ"כ בעל התרומות וכבר נתבאר בריש הסימן.

א. דמשמע אני אפרע לך בשבילו אם לא יפרע הוא. ב"י.

ב. כרבא שם שכולן לשון ערבות הם.

ג. טור מרשב"ם בסוגיא וכן כתב הרא"ש פ"י סי' מ"א שם.

וכתב במרדכי דה"ה בלשון לעז כל שאינו מזכיר לא לשון הלוואה ולא לשון פרעון הוי קבלן. סמ"ע ס"ק ל"ט.

ד. והמהרשד"ם בחו"מ סי' ל"ט פסק כבעל התרומות והעיטור דלא הוי אלא ערב. ש"ך ס"ק ל"ז.

ה. רמב"ם פכ"ו ממלוה הלכה ג' ממסקנת הגמ' שם בדף קע"ד ע"א. ועיין בביאורים דדוקא לקח בסתם, אבל אם לקח בשליחות הלוה או המלוה לא הוי רק כקבלן שלא

ונתן ביד ^ו. ואם אין לקבלן גובה מהמלוה מדר' נתן ^ז, אלא א"כ מחל ^ח הקבלן ללוה. וי"א ^ט דה"ה לערב שאינו קבלן הדין כן.

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן קל סעיף ז

ח. היה המלוה גוי אין היורשים חייבים לשלם לערב ^י דשמא אביהם נתן ליד הערב כל החוב שיהיה עליו, מפני שהגוי תובע את הערב תחילה וע"כ פרע הערב קודם שיודיע ליתומים, אבל אם הודיען שהגוי תובע אותו ^כ והרי הוא משלם לו, חייבים היורשים לשלם לערב.

* אם כפאו אותו בי"ד לערב לשלם הוי כהודיעם ליורשים וגובה מהם אח"כ

דף קעד:

עין משפט א.ב.ג.

ח"מ סימן קל סעיף ו

ז. אחר מיתת הלוה קדם הערב ופרע החוב קודם שיודיע ^ל ליורשיו, אם

נשא ונתן ביד. וגם אם נתן בהקפה לחבירו מקח, ואחד נעשה קבלן, והלוקח קנאם בקנין, ולקח הקבלן המטלטלין ונתנם להלוקח לא הוי כנשא ונתן ביד.

ו. ואף שאם אין לקבלן חוזר על הלוה, מ"מ תיקנו שלא יהיה למלוה עסק עם הלוה, דשמא לא יהיה ללוה בני חורין ויטרוף המלוה מהמשועבדים דהלוה, ומן הדין אינו יכול לטרוף ממשועבדים אלו, עד שישבע הקבלן שהוא נשא ונתן ביד שאין לו, ולכן צריך לחזור על הקבלן תחילה. סמ"ע ס"ק מ"א.

ז. כ"כ ה"ה שם מתוס' בשם ר"ת בדף קע"ג ע"ב ושכ"כ הרמב"ן.

ח. הש"ך חלק על דין זה וכתב בס"ק ל"ח דאין הקבלן יכול למחול דשיעבדא דר"נ אינו יכול למחול. ודלא כהסמ"ע בס"ק מ"ב שדימה לסי' פ"ו סעיף ב' וה'.

ט. דחד טעמא להו, כ"כ הרא"ש פ"י סי' מ"א ופליגי במשמעות הגמ' בבתרא קע"ד ע"א אם קאי אקבלן או גם על ערב סתם. גאון אות נ"ב.

י. רמב"ם שם, וכתב ה"ה דדבר זה מפורש בגמ' קע"ד ע"ב, גויים כיון דדיניהו בתר ערבא וכו'. ע"כ חיישינן שהערב לא נכנס להיות ערב עד שהתפסו הלוה צררי. ועיין בפעמוני זהב. ואין דין זה אלא במקום שדין הגויים כן הוא. באר הגולה.

כ. כתב הב"י בסעיף ח' פירוש דכשפרע ולא הודיעם קיימת חזקת צררי, וכשהודיעם לפני הפרעון בטלה חזקת צררי, וע"כ חייבים לשלם לו.

ל. רמב"ם פכ"ו ממלוה הלכה ו'. וכתב ה"ה והוא ממעשה סוף גט פשוט דף קע"ד ע"א ההוא ערבא דיתמי וכרב הונא בריה דרב יהושע דאיפסקא הלכתא כוותיה שם.

נודע לנו שלא פרע הלוח שטר חובו קודם שימות כגון שהודה בו קודם שמת, או נידוהו ומת בנידויו, או שלא הגיע זמן הפרעון, הרי הערב חוזר וגובה מהיורשים כל מה שפרע.

וי"א דוקא ביתומים קטנים ^מ אבל בגדולים צריכים לשלם כשיש השטר ביד הערב, וכן נראה עיקר ^נ.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן קל פעיף ג. ד.

ג. אין הערב גובה מהלוח אלא עד שמביא עדים שפרע למלוח בשביל חובו, אבל כל זמן שאין לו עדים אינו גובה מהלוח אפי' אם השטר בידו ^ו. ואם כתב לו המלוח לערב קיבלתי ממך דמי חוב פלוני מהני לגבות מהלוח ^ז, ובלבד שמפורש הערבות בשטר או שהלוח מודה שהוא

ודעת הרמב"ם וכן דעת רבו הר"י מיגש ודעת הראב"ד לפרשה אפי' ביתומים גדולים והטעם בזה, שכל שפורע בלא הודעה נראה שכבר היה תפוס צררי, אבל קצת מפרשים פירשוהו ביתומים קטנים והיא דעת הרמב"ן ונ"י ודעה זו הביאה הרמ"א אך הראשון עיקר. ואם היה מודיעם היה גובה מהם אם הם יתומים גדולים. ולהרמ"א שמפרש ביתומים קטנים ה"ה אם היה מודיעם לא היה גובה מהם שהרי הם קטנים. ומ"מ המלוח גובה מערב כמ"ש בס"י ק"י סעיף ג', אלא שאם הודיעם שמא היו פורעים מעצמן וכ"כ התוס' בקע"ד שם. ש"ך ס"ק י"ד.

מ. בסמ"ע ס"ק י"ח הוכיח שדעת הטור ועוד דאפי' פרע בקטנותן ולא הודיעם חוזר הערב על היתומים אחר שיגדלו ונפרע מהם ופשוט הוא לשיטת הטור שגובה מיתומים גדולים. ש"ך ס"ק ט"ו.

נ. וכתב הש"ך בס"ק ט"ז דצ"ע אם יש להוציא ממון מהיתומים כיון שדעת הרמב"ם והר"י מיגש והראב"ד מיירי אף ביתומים גדולים, וכל שפרע בלי הודעה נראה שכבר היה תפוס צררי ופטורים היתומים לשלם לו. וכ"ש שזו דעת מרן השו"ע כסתמא.

ס. מבתרא קע"ד ע"ב מבריתא ערב שהיה יוצא שטר חוב מתחת ידו אינו גובה ואע"פ שהיא מתפרשת ביתומים, וכתב הרמב"ם שם דשמא נפל השטר מיד המלוח ולא פרע זה כלום. ואם כתב לו המלוח התקבלתי עיין בש"ך ס"ק ח'.

וכתב בסמ"ע ס"ק י"ד דאם יש לערב עדים שפרע חובו, ויש לו השטר בידו אף שאין בידו כתב המלוח התקבלתי גובה מהלוח כיון שידוע שנעשה ערב, האמינוהו והעמידוהו במקום המלוח. וכן מוכח מסי' קל"ב סעיף ד'.

ע. דעת הסמ"ע בס"ק י"ג דאפי' טוען הלוח לערב פרעתין אינו נאמן כשכתב לו המלוח התקבלתי ממך. ודעת הש"ך בס"ק ח' דדוקא כשנתן המלוח לערב השטר בכתיבה ומסירה אז אינו נאמן הלוח לומר פרעתי, ובלאו הכי נאמן לומר פרעתי אף שכתב יד המלוח ביד הערב שכתב לו התקבלתי.

ובביאורים כתב דהעיקר אם הערב פרע למלוח בתורת פרעון אחר שתבע ללוח, מהני

ערב פ דאל"כ במה יודעים שהוא ערב.

ד. כשכתב לו המלוה לערב התקבלתי ממך דמי החוב יש מי שאומר ז
דהוי כמלוה בשטר לטרוף בו מהלקוחות שקנו מהלוה.

וי"א דאף שכתוב בו כך לא מהני אלא לגבי הלוה בעצמו ק שאינו נאמן
לומר פרעתי, אבל הערב אינו יכול לגבות ממשעבדי שמכר הלוה עד
שימסור לו המלוה השטר חוב ויקנהו לו בדרך קנין שטרות, כדי שלא
תהיה תביעתו תביעת בע"פ.

ה. ה"ה אם כתב הלוה לערב כשנעשה ערב, הריני משעבד עצמי ונכסי
מעכשיו שכל זמן שתפרע אותו חוב שנעשית עליו ערב לפלוני
כאילו קיבלתי המעות ממך, הרי הערב גובה מהלקוחות ומיתומים
גדולים שאין לך מלוה בשטר יותר גדולה מזו ו.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן קל סעיף ז
עין לעיל דף קעד. עין משפט ד

התקבלתי, רק שצריך להקנות לו השטר, ושטר זה נקנה לערב במסירה ולא צריך גם
בכתיבה. אבל כשלא היה המלוה יכול לתבוע לערב, כגון קודם זמן הפרעון או קודם תביעת
הלוה, והלך המלוה והקנה השטר לערב כדי שיתן לו מעות, בזה צריך כתיבה ומסירה
דוקא, וע"כ כשפרע הערב בעדים אחר שתבע ללוה והקנה לו השטר אף שלא כתב לו
התקבלתי די בזה. אבל אם אין עדים אף שהמלוה מודה שפרעו, אין לו דין שטר ונאמן
הלוה לומר פרעתיך. וע"ש עוד במה שהוסיף.

פ. בביאורים ס"ק ו' כתב דזה דוקא לדעה שניה בסעיף ב' דאפי' לא אמר ערבני חייב
הלוה לשלם, אבל לדעה ראשונה שפוטרת נאמן הלוה לטעון שפרעו במיגו.

צ. טור מרשב"ם בדף קע"ד ע"א ד"ה דלהכי. וי"א החולקים בשם רבינו יונה בעליות
לכתרא קע"ד ע"ב.

ק. כן דעת בעה"ת ורוב הפוסקים וכן עיקר וכ"ש דהלוה יכול לטעון פרעתיך א"כ פשיטא
שאינו יכול הערב לטרוף מהלקוחות ע"פ כתב יד. ש"ך ס"ק י"א.

ר. טור מבעה"ת.

עין משפט ז.ט.ג.כ.ל.

אה"ע סימן קב פעיף ו.ז.

ח. הערב לאשה על כתובתה ש אפי' קבלו ממנו בקנין, אינו ת מתחייב על עיקר כתובה ותוספת, חוץ מאם זו כלתו שאז מתחייב בקנין. ואם הוא א ערב קבלן אפי' לאשה דעלמא ואפי' בלא קנין מתחייב, דהוי כערב בשעת מתן מעות, וי"א דכל ערב מתחייב בקנין, ולכלתו מתחייב אפי' בלי קנין.

ט. הגה: ערב לחתן על הנדוניא ב, י"א דדינו כערב לאשה, וי"א דדינו כשאר ערב, ומ"מ כל זמן שלא נשאה, הערב יכול לחזור בו.

י. הערב לאשה באופן שהוא חייב ג לא תיפרע ממנו אם גירשה בעלה ד אלא אם כן בעלה הדיר הנאה ממנה, דשמא קנוניא עשו ביניהם ואח"כ יחזירנה.

יא. אסור לאדם להשיא עצה לבעל שיגרש אשתו כדי שתגבה כתובתה מערב, דשמא לא ידיר בעלה הנאה ממנה ואח"כ יחזירנה, ה מיהו אם הבעל ת"ח ואביו הוא הערב שהתחייב לכלתו והשעה דחוקה ואין האב מהנהו מנכסיו^ו, מותר להשיאו עצה זו.

ש. מסקנת הגמ' קע"ד ע"ב בבתרא ורשב"ם שם.

ת. דלא מידי חסרה אלא מצוה קעבד, אבל על צ"ב הרי הוא כערב דעלמא והטעם כתב המ"מ ברמב"ם, דכל ערב אסמכתא, אלא ע"פ ההיא הנאה מוציא ממון, משא"כ כאן דלא חסרה מידי ואף בקנין לאו כלום הוא, אך הראב"ד חולק דבקנין מהני, עיין בח"מ.

א. שם בגמ' והרמב"ם כתב דהוי כאומר תן ואני אתן לך, והבעל שמתחייב הוי כשלוחו של הערב קבלן, ויכולה לקחת ישר מהערב מתי שרוצה.

ב. ממרדכי בפ' גט פשוט, דלא חסר מידי, ולדעת החולקים הוי חסר, דהרי הוא מתחייב לה כמה דברים, ועיין בח"מ ועיין בב"י בסי' קכ"ט.

ג. בתרא קע"ג ע"ב וערכין כ"ג ע"א.

ד. בחו"מ בסי' צ"ז נסתפק אי קאי רק אתוספת ועיקר דלא חסרה מידי ועבד הערב מצוה, אבל בנדוניא לא צריך להדירה וגובה בלי הדרה כיון דהתחייב הערב, או דילמא אפי' בנידוניא חיישינן לקנוניא, והשאיר הדבר בצ"ע. עיין בח"מ.

ה. אבל אם האב פיקח מדירה לפני שתגבה ממנו, כ"כ הח"מ.

ו. אם הערב כתב בשטר כל זמן שיתבעוהו שניהם דוקא הבעל והאשה, ומת הבעל גובה האשה כתובתה מהערב, כ"כ הרמ"א מהריב"ש. והיינו שהערב התחייב שלא יתן מחצית החוב לבעל שלא ברצונה וכן להיפך, ח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט מ.

ח"מ סימן קכט פעיף ב

ב. אמר הערב בשעת מתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ז ואינו צריך קנין.

* ואפי' אמר למלוה להלוות ללוה, כי הלוה אדם בטוח הוא, ועשה המלוה על פיו, ונתברר ששקר היה ושהלוה אינו אדם בטוח, חייב לשלם ח לו דהוי כאילו נתערב לו.

ב ג. בי"ד שעשו אותו ערב ט נשתעבד אע"פ שלא קנו מידו, כגון שהיו רוצים בי"ד לגבות מהלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם, הואיל ויש לו הנאה שהאמינוהו בי"ד באותה הנאה שיעבד עצמו.

עין משפט נ.

אה"ע סימן קב פעיף ו.ז

עיין לעיל עין משפט ח.ט.י.כ.ל.

עין משפט ס.

ח"מ סימן רנה פעיף ג

ג. המקדיש כל נכסיו, אינו נאמן אח"כ לומר חוב לפלוני עלי י או כלי

ז. שם בגמ' בכתרא קע"ו מסקנת הגמ' והלכתא. ואינו צריך קנין: יליף לה בכתרא קע"ג ע"ב מקרא במשלי ו' א- 'בני אם ערכת לרעך'.

מוכר שהתנה תנאי עם הקונה שיביא לו ערב אף שלבש הבגד ואח"כ בא הערב הוי ערב בשעת מתן מעות כי לא קנאו לחפץ אע"פ שהוא לבוש בו עד שיבוא הערב. מתשובת חזה התנופה סי' מ"ו. סמ"ע ס"ק ו'.

ח. ממהרי"ו בתשובה סי' פ'. והטעם דלא היה לו ליעצו על כך, שאין אדם יכול לידע מה שיש לחבירו, אפי' אדם לגבי בנו, ואפי' ראה אצלו זהב וכסף ומטבעות הרבה שמה אינם שלו או שחייב עליהם.

אבל אם היה בטוח ואח"כ נתקלקל הלוה הוי כאונס ופטור. סמ"ע ס"ק ז'. והש"ך בס"ק ז' כתב דצריך לומר לו חזי דעלך קא סמיכנא, או שיש הוכחה שסומך עליו, ועוד כתב דאם הוא שותפו ובקי בו וטעה פטור.

וכתב הביאורים בס"ק ב' דבמקום שחייב, הוא רק מטעם גרמי ולא מטעם ערב.

ט. פי' אף שלא בשעת מתן מעות ובלא קנין. סמ"ע ס"ק ח'.

י. לשון הרמב"ם מהלכות ערכין בפ"ז הלכה י"ח והיא מערכין כ"ג ע"א, ומשמע דוקא בשכיב מרע אין חוששין אבל בבריא אדם עושה קנוניא על ההקדש ואינו נאמן.

ומה שאינו נאמן הבריא לומר חוב עלי לפלוני אחרי שהקדיש היינו אחר כדי דיבור בעודם עסוקין באותו ענין אבל בתוך כדי דיבור נאמן. כ"כ הסמ"ע בס"ק י"ד, ודלא כהעיר שושן שכתב דאפי' בתוך כדי דיבור אינו נאמן שאינו יכול לחזור בו שהרי קימ"ל בכל התורה תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ מע"ז ומגדף, ומקדש ומגרש. והש"ך בס"ק ה' כתב שמצא

זה של פלוני הוא, שמא יעשו קנוניא על ההקדש, ואפי' היה שטר ביד בעל חוב אינו גובה בו על פי הודאתו אלא כדרך שגובה כל בעל חוב.^ב

ד. במה דברים אמורים בבריא, אבל בחולה שהקדיש כל נכסיו ואמר בשעה שהקדיש ל מנה לפלוני בידי נאמן שאין אדם עושה הערמה על ההקדש בשעת מיתתו וחוטא לאחרים, שהרי הוא הולך למות. וע"כ אם אמר תנו המנה לפלוני נותנים לו בלא שבועה, ואם לא אמר תנו אינו נוטל אלא א"כ היה בידו שטר מקויים.

ואם אחר שהקדיש אמר תנו מנה לפלוני שאני חייב לו, אין שומעין לו מ אלא הרי הוא כשאר בעלי חובות שאם נתקיים השטר נשבע, וגובה אחר שיפדנו המלוה בדבר מועט.^ג שלא יאמרו הקדש יצא לחולין בלא פדיון ודמי הפדיון יוסיף על החוב ויגבנו ג"כ.

עין משפט ע. חו"מ סימן רנה סעיף ב

ב. שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי, אם אמר תנו נותנים, לא אמר תנו אין נותנים שמא לא אמר כן אלא שלא להשביע את יורשיו.^ד וע"כ אם אמר זה דרך הודאה^ה ולא היה שם חשש הערמה^ו נותנים

להדיא ברמב"ם כדברי העיר שושן אך העיר מש"ס ערוך בפ' מרובה ואחרי שהאריך מאוד הסיק שלענין דינא הקדש כשאר דברים, ובכדי דיבור יכול לחזור.
כ. ואם אינו מקויים אינו גובה בו כלל, ואם מקויים גובה בו בשבועה על מה שכתוב בשטר שעדיין לא נפרע. סמ"ע ס"ק י'.

ל. פירוש לאחר כדי דיבור להקדשו ובעדיין עסוקין באותו ענין וכן פירש הכסף משנה ברמב"ם פ"ז מערכין הלכה י"ט.

מ. דלא גרע הקדש מהדיוט דאין יכול לחוב להם בהודאתו. כסף משנה שם.

נ. כך מפורש ברמ"א בסוף סי' קי"ז סעיף ז' ע"ש. וכתב המבי"ט בח"א סי' רע"ד דכל זה בהקדש בדק הבית אבל בזמן הזה סתמו של הקדש לעניים ואין צריך שום פדיון כדי שלא יאמרו הקדש יוצא לחולין.

ס. מב"ב קע"ד ע"ב מימרא דשמואל. דאם אמר תנו אין חשש שאמר כן שלא להשביע בניו. סמ"ע ס"ק ב'.

ע. כך דעת הרמב"ם בפ"י מזכיה הלכה ג'. דמהני דרך הודאה אפי' בלא שאמר אתם עדי כשאומר כך בפני המקבל כדמוכח בסי' פ"א סעיף י"ד. סמ"ע ס"ק ג'. והש"ך בס"ק ג' חולק וס"ל דאפי' אמר שלא בפני המקבל הוי הודאה.

פ. כגון שהודה בפני הבעל דבר או שלא היו לו יורשים. כ"מ שם.

אע"פ שלא אמר תנו.

ה"ה אם הודה בכתב ידו ^ז שכל נכסיו הם של פלוני הוי הודאה ואין אומרים בזה שאדם עשה כן שלא להשביע עצמו ^ק.

^צ. אפי' שלא הגיע הכתב יד ליד המקבל. סמ"ע ס"ק ה'.
^ק. דעד כדי כך לא עושה האדם כדי שלא להשביע את עצמו. מתשובת הרא"ש כלל ס"ה-א'.